

OPINIA

Państwowej Rady Gospodarki Wodnej

w sprawach w sprawie zrzutu nieoczyszczonych ścieków do rzeki Kamienna w Szklarskiej Porębie

Państwowa Rada Gospodarki Wodnej (PRGW) wyraża stanowczy sprzeciw wobec praktyki zrzutu nieoczyszczonych ścieków z oczyszczalni ścieków w Szklarskiej Porębie do rzeki Kamienna. Takie działania mają poważne i trwałe konsekwencje dla stanu sanitarnego, ekologicznego i biologicznego rzeki, a także dla terenów przybrzeżnych i ekosystemów z nią związanych.

Problematyka zrzutu ścieków

Zgodnie z wynikami wizji lokalnej przeprowadzonej przez Karkonoski Park Narodowy (KPN) oraz analizami Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska (RDOŚ) we Wrocławiu, zrzuty ścieków z oczyszczalni w Szklarskiej Porębie nie mają charakteru ciągłego, ale powtarzają się regularnie w wyniku przeciążenia oczyszczalni. Takie sytuacje są udokumentowane od co najmniej 2014 roku i nie zostały skutecznie rozwiązane.

Oczyszczalnia ścieków w Szklarskiej Porębie, od lat niewydolna, nie została dostosowana do rosnących potrzeb miasta, które intensywnie rozwija infrastrukturę turystyczną. Nowe obiekty podłączane do systemu kanalizacyjnego oraz wzrost ruchu turystycznego zwiększają ilość ścieków, których oczyszczalnia nie jest w stanie skutecznie przetworzyć. Skutkiem jest okresowy, lecz regularny zrzut nieoczyszczonych ścieków do rzeki Kamienna. Utrudnieniem dla miasta w realizacji zadań wynikających z prowadzeniem właściwej gospodarki wodno-ściekowej jest brak porozumienia z innymi gminami będącymi interesariuszami – udziałowcami w Karkonoskim Systemie Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. Istotnym faktem w przedmiotowej kwestii okresowego zrzutu nieoczyszczonych ścieków do rzeki Kamienna są podejmowane działania mające na celu rozwiązanie problemu, poprzez rozbudowę i przebudowę oczyszczalni ścieków w Szklarskiej Porębie w zakresie zwiększenia przepustowości i usuwania związków biogenych, na które to działanie pozyskane zostały środki z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie w grudniu 2024 r.

Skutki ekologiczne i prawne

Zrzut ścieków prowadzi do:

1. Degradacji ekosystemu rzeki Kamienna:

- zanik rodzimych gatunków, takich jak wydra, pluszcz i pliszka górską oraz degradacji zespołu ichtiofauny,
- rozprzestrzenianie się inwazyjnych gatunków roślin, takich jak rdestowiec i barszcz Sosnowskiego.

2. Zniszczenia siedlisk chronionych:

- w obrębie obszaru Natura 2000 oraz Karkonoskiego Parku Narodowego zniszczeniu ulegają siedliska charakterystyczne dla górskich rzek, w tym biotopy roślinności nadrzecznej oraz siedliska fauny wodnej.

3. Zagrożenia dla procesów ekologicznych:

- zanieczyszczenie chemiczne i biologiczne rzeki wpływa negatywnie na obieg materii organicznej, w tym na procesy samooczyszczania wód,
- dewastacja strefy przybrzeżnej ogranicza różnorodność biologiczną i stabilność lokalnych ekosystemów.

4. Zagrożenie sanitarne:

- wprowadzane do rzeki ścieki są źródłem licznych mikroorganizmów chorobotwórczych, które mogą stanowić bezpośrednie zagrożenie dla człowieka, a ich transfer ze względu na górski charakter rzeki, odbywa się poprzez rozpylone aerozole,
- narażenie poprzez infiltrację zanieczyszczonych biologicznie wód rzeki do użytkowanych gospodarczo studni znajdujących się w pobliżu cieku.

Z punktu widzenia legislacyjnego, działania te naruszają:

- Ramową Dyrektywę Wodną, która nakłada na kraje obowiązek zapewnienia co najmniej dobrego stanu ekologicznego i dobrego stanu wód.
- **Konwencję Berneńską**, która chroni dziką florę i faunę oraz ich siedliska.
- **Dyrektywę Siedliskową Unii Europejskiej**, która nakłada obowiązek ochrony integralności i spójności obszarów Natura 2000.
- **Dyrektywę 91/271/EWG dotyczącą oczyszczania ścieków komunalnych.**
- **Krajowe regulacje prawne dotyczące ochrony środowiska.**

RDOŚ we Wrocławiu, mimo negatywnych skutków ekologicznych, nie nałożył na oczyszczalnię obowiązku wdrożenia działań naprawczych, uznając problem za chwilowy i nieciągły. Taka ocena, oparta na jednorazowych badaniach, nie uwzględnia rzeczywistej skali zniszczeń, które mają charakter długotrwały i kumulatywny.

Rekomendacje PRGW

1. Modernizacja i rozbudowa oczyszczalni ścieków:

- w świetle pozyskanych środków na rozbudowę i modernizację oczyszczalni ścieków konieczne jest podjęcie natychmiastowych działań w celu dostosowania infrastruktury oczyszczalni do obecnych i przyszłych potrzeb miasta oraz monitorowanie efektywności działania przez PGW Wody Polskie.

2. Wprowadzenie stałego monitoringu środowiskowego w okresie prowadzenia działań naprawczych:

- należy przeprowadzić badania hydromorfologiczne wód rzeki Kamienna, obejmujące analizę stanu koryta, strefy przybrzeżnej oraz wpływu na sąsiednie ekosystemy w celu podejmowania odpowiednich działań minimalizujących i kompensujących skutki braku sprawności oczyszczania,
- badania powinny być prowadzone zarówno w okresie realizacji przedsięwzięcia modernizacji oczyszczalni jak również po ich zakończeniu celem oceny szybkości regeneracji ekosystemów, które ucierpiały w wyniku zrzutu nieoczyszczonych ścieków do rzeki Kamienna.

3. Zaostrożenie przepisów dotyczących gospodarki wodno-ściekowej:

- Zobowiązanie miast i gmin do integrowania planów rozwoju infrastruktury z realnymi możliwościami oczyszczalni ścieków zgodnie z Dyrektywą Parlamentu Europejskiego I Rady (UE) 2024/3019 z dnia 27 listopada 2024 r. dotycząca oczyszczania ścieków komunalnych,
- konieczność dostosowania strategii rozwoju i planów zagospodarowania przestrzennego miast i gmin do chłonności środowiska naturalnego i stanu infrastruktury, zwłaszcza w regionach turystycznych narażonych na istotny, sezonowy wzrost liczby użytkowników.

4. Opracowanie planu naprawczego dla rzeki Kamienna oraz dla Karkonoskiego Systemu Wodociągów i Kanalizacji:

- We współpracy z naukowcami, KPN oraz innymi interesariuszami należy określić bieżące straty ekologiczne i opracować strategię oraz plan działań na rzecz przywracania równowagi w ekosystemie rzeki.

5. Poprawa zarządzania gospodarką ściekową na poziomie lokalnym i krajowym:

- Rekomendujemy zaangażowanie organów kontrolnych, takich jak PGW Wody Polskie i Wojewódzkie Inspektoraty Ochrony Środowiska, do przeprowadzenia procedury weryfikacji pozwoleń wodno-prawych, inwentaryzacji nielegalnych zrzutów ścieków oraz weryfikacji Planów Gospodarowania Wodami w celu wskazania obszarów najbardziej narażonych na zrzuty nieoczyszczonych ścieków wraz z opracowaniem programu wsparcia finansowym ze środków rządowych oraz funduszy unijnych gmin.
- Zapewnienie transparentności w wydawaniu pozwoleń na budowę oraz ich zgodności z możliwościami lokalnej infrastruktury komunalnej.

Podsumowanie

PRGW apeluje o natychmiastowe podjęcie działań zapobiegających dalszej degradacji rzeki Kamienna i przyległych terenów. Uważamy, że przykład Szklarskiej Poręby odzwierciedla szerszy problem nieoptymalnego zarządzania gospodarką wodno-ściekową w miejscowościach turystycznych. Zaniechanie działań naprawczych prowadzi do trwałej dewastacji środowiska przyrodniczego i zasobów wodnych oraz zagrożeniem dla turystyki w regionie, której skutki mogą być nieodwracalne. W związku z powyższym wskazujemy pilną konieczność podjęcia prac nad opracowaniem kompleksowej strategii działań w zakresie gospodarki wodno-ściekowej w miejscowościach turystycznych.

Woda jest dobrem wspólnym, a jej zanieczyszczanie to zagrożenie zarówno dla przyrody, jak i dla społeczeństwa. PRGW deklaruje gotowość do współpracy w tworzeniu rozwiązań systemowych, które pozwolą godzić potrzeby człowieka z wymogami ochrony środowiska.

Przewodnicząca Rady

Prof. dr hab. inż. Izabela Zimoch